Mapes de Patrimoni Cultural

Diputació Barcelona

Orquídies del gènere orchis

Calldetenes

Ubicació

Comarca: Osona
Lloc/Adreça: Entorn rural de Calldetenes (08506 Calldetenes) Serra de Sant Marc
Emplaçament Des del nucli de Calldetenes, cal agafar els camins que duen al serrat de St.Marc

Coordenades:

Latitud: 41.91651
Longitud: 2.29329
UTM Est (X): 441395
UTM Nord (Y): 4640748

Classificació

Número de fitxa 08037 - 123
Àmbit: Patrimoni natural
Tipologia Espècimen botànic
Estat de conservació Dolent
Notes de conservació: Com a altres varietats d'orquídies, es veuen afectades per l'abocament de purins, el pas de motos i quads descontrolats els caps de setmana, i l'immediat procés d'urbanització d'algunes zones properes al Serrat de Sant Marc.
Protecció Inexistent
Accés Difícil
Ús actual: Social
Titularitat Pública
Fitxes associades:
Serra de Sant Marc
Autoria de la fitxa Raquel Valdenebro Manrique
Data de registre de la fitxa: dc., 15/11/2006 - 01:00

Descripció

Aquest gènere d'orquídies encara es localitza als pendents del serrat de Sant Marc. Compta amb sis espècies: la coriophora, la fragans, la morio, la simia, la ustulata, i la antropophorum. Algunes d'aquestes espècies encara es localitzen, però d'altres com la simia i la ustulata fa anys que no s'han pogut detectar en aquesta localitat. Les flors de totes les espècies del gènere orchis tenen en comú que els seus tres sèpals, a vegades conjuntament amb els dos pètals laterals, tenen tendència a formar un casc més o menys tancat, com una cúpula per sobre d'una columna. Aquest detall es pot observar bé en totes les espècies. El label es destaca dels altres pètals per la forma, la mida i els colors. Pot ser sencer, o sigui, d'una sola peça, o bé lobulat, amb incisions que delimiten diverses àrees. Sempre posseeixen un apèndix posterior anomenat esperó. La flor aprofita la visita dels insectes per a enganxar-los els paquets de pol·len al cap, quan introdueixen la seva trompa a l'esperó per a xuclar el nèctar. En el cas de la orchis però, l'insecte no trobarà nèctar, ja que la flor, encara que tingui l'esperó, el té buit. Les orchis així, aconsegueixen enganyar a l'insecte sense cap recompensa a canvi. La varietat de coriophora té la particularitat de desprendre una olor desagradable, similar a la de les xinxes, amb la qual atrau a aquests insectes. Es tracta d'una planta petita, de 15 a 20 cm amb fulles estretes de color verd tirant a grisós que envolten la tija. La varietat anomenada moria té aquest nom per ser de color morat, variant la tonalitat fins al blanquinós. La varietat simia té aquest nom perquè recorda un petit simi de llargues cames i braços enganxats a una branca d'arbre. Mesura entre 20 i 40 cm. L'espiga és curta, i les flors molt atapeïdes. La flor un cop oberta, té tonalitats roses. La varietat ustulata, que vol dir cremada, fa referència al color de les flors, les quals quan es troben tancades, tenen colors granotosos molt foscos, com si fossin cremats. La planta mesura entre 15 i 20 cm, i les fulles són de color verd molt fosc. L'espiga és formada per moltes i petites flors molt atapeïdes.

Història

Les orquídies són la família més gran de plantes que floreixen, i es troben classificades en 88 subtribus i uns 660 gèneres, que inclouen diferents espècies. En total es calcula una varietat de 25.000 espècies. Aquesta planta es troba pràcticament a tot el planeta, que s'adapten a condicions molt extremes. Existeixen diferents tipus d'orquídies: les epitàfies, que viuen sobre els troncs dels arbres, malgrat que no són parasitàries, i apareixen sobre tot als països tropicals; les terrestres, que són les creixen bàsicament a Europa, les litòfiles, que viuen sobre pedres; les sapròfites, que creixen sobre substàncies orgàniques mortes i no tenen clorofil·la, i les subterrànies. Es tracta d'una planta tant monopodial, que vol dir que creix cap amunt, com simpodial, que vol dir que creix amb ramificacions horitzontals. El terme Orphis, del grec ophis, i vol dir serp. El nom li a ser donat per G. Bauhin (1560-1623), ja que les seves flors, provistes d'un casc de sèpals verds i d'un label bífid, recorda un cap i una llengua de serp. Aquesta varietat es presenta sobretot al Mediterrani, des de les illes Canàries fins el Caspi, i per tot el nord del Magrib. En el terme de Calldetenes s'hi localitzen de forma endògena una gran varietat d'orquídies, que es troben arrelades, especialment als prats, pendents, i a la Serra de Sant Marc. El sòl d'aquests serrats afavoreix el creixement i desenvolupament d'aquesta espècie. Efectivament, es tracta d'una planta terrícola molt exigent a l'hora de triar el sòl on establir-se, ja que necessita un sòl molt ric en sals minerals i especialment en calç. També tria sòls àcids, malgrat que cada gènere té les seves preferències. La vegetació arbustiva de l'entorn, afavoreix la producció dels fongs necessaris per la reproducció d'aquesta espècie. Al llarg dels anys, s'han pogut localitzat als serrats de Sant Marc, un total de vint-i-dues espècies, algunes de les quals actualment han desaparegut.

Bibliografia

DELFORGE, P (2002) Guía de las orquídeas de España y Europa, norte de África i Próximo oriente. Ed. Lynx. Barcelona. HÖPPING ,U i AUROUX ,LL. (1996) Les orquídies silvestres del moianés. Ed. Raima.

Col·lecció l'ecoteca Raima. Moià. MARTIJA OCHOA, M. (2003) El gran libro de las orquídeas. Ed. De Vecchi. Barcelona.